

TAAVI KERIKMÄE

Taavi Kerikmäe (s 1976) võib ühel ja samal õhtul anda eduka kontserdi nüüdismuusikaansambliga U: ning suunduda siis hoopis teise keskkonda, looma „murtud“ rütme Broken Time Orchestraga. Samal ajal valmistab ta ette esimest „Improtesti“ festivali, mis on 2005. aastal alguse saanud kontserdisarja edasiarendus. Viimastel aastatel on Taavit eriti köitnud töö tantsuetenduste, kuuldemängude ja draamalavastuste muusikaga. Mäletate näiteks Oksana Titova tantsuetendust „Hamlet“ Estonia laval või ansambli U: koostööprojekte koreograaf Mart Kangroga? Põnevad on välja kukkunud ka Andres Noormetsa lavastustele valminud muusikalised kujundused draamalaval või hoopis raadioteatris. Muide, koos lavastaja-näitleja Andres Noormetsa ja kitarrist Mart Sooga esineb Taavi Kerikmäe improvisatsioonitrios ASK ning see koosseis ei mängi noodi järgi, vaid võtab muusika aluseks hoopis kuulajate ettepanekud.

Intervjuu tegemise ajal ootab Taavi kannatamatult, kas vulkaanituha tõttu peatunud lennuliiklus taastub, sest plaan oli järgmisel päeval sõita Islandile ja juhtida seal improvisatsioonialast õpituba. Varem on ta õpitubasid teinud näiteks Varssavis ja Madridis, isegi Tais ja Koreas. Islandi workshop peab aga pool aastat ootama, sest lennukid kavandatud ajal tõesti ei lenda.

Oled Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias nüüdismuusikat õpetades palju võidelnud selle nimel, et nüüdismuusika oleks normaalne osa interpreedi õppetööst. Mis on elementaarne, mida interpret peaks teadma, et end praegu tegutsevate heliloojate muusikat esitades vabalt tunda?

See muutub ajas. Kogu aeg tuleb olulisi noorema põlvkonna heliloojaid peale. Ennastki on raske kursis hoida. Aga osa teoseid saab ju ajaproovi järel klassikaks. Kui me suudaksime nüüdismuusika klassikasse kuuluvaid teoseidki tutvustada, oleks see juba päris hea algus. Praeguste võimaluste juures ei saa unistada spetsialistide koolitamisest, vähemalt mitte esialgu. Aga me töötame selles suunas, et varsti magistritasemel ka erikoolitusi teha.

Kuidas seda kõike realselt õpitakse? Mida te tunnis teete?

Ma teen erinevaid kursusi. See on kahesuunaline õpe – üks on justkui vundamendi ladumine kaasaegsest muusikast arusaamisele ja teine külg on interpreedis loova mõtlemise arendamine, et ta suudaks luua oma projekte ja julgeks katsetada.

Kui aga üldisemalt rääkida, siis ma arvan, et muusikaharidus vajab tõsisemat reformi, et muusikakõrgharidus tänapäeva muusikapildis ei margina-

Taavi Kerikmäe mais 2010.

Harri Rospu foto

liseeruks. Minu arvates peaks see hõlmama avaramaid teadmisi kultuurist ja praegu tehtavast muusikast. Ma ei räägi bänditundidest, vaid elementaarsest mõistmisest, mis erinevates muusikasfäärides toimub.

Mainisid loovust ja selle arendamist. Kas see on improvisatsioon või midagi avaramat?

Ma arvan, et see võiks olla midagi laiemat. Improvisatsioon ei pea olema ainus loovuse väljendusviis. Kõrgharidusega muusikud võiksid ju olla elementaarsel tasemel kursis näiteks *sound art*'i või elektronmuusika ja elektroakustilise muusika kokkupuutepunktidega jne. Loovus on pigem põhimõtteline küsimus, mitte tehniliste võtete omandamine näiteks improviseerides. Vilunud kõrvale kostab kohe välja, kas improviseerija lihtsalt realiseerib õpitud või riskib – viimane oleks minu meelest parem variant.

Muusikaakadeemia on viimasel ajal palju panustanud projektidesse, mille lähtepunkt on idee, et improvisatsioon mõjub „klassikalisele muusikule” tohutult hästi. Kuidas see siis mõjub?

On mitu aspekti, mis võivad ka suks tulla. Ma ise näen tihti oma õpilaste pealt, et improvisatsioon võib olla justkui teatav teraapiavorm. Miks teraapia ja mille teraapia? Improvisatsiooniõpetus on hakkama saamise õpetus. See annab julgust erinevates olukordades otsuseid vastu võtta, genereerida ideid ja neid julgelt välja pakkuda. Arvan, et klassikaline muusikaharidus surub seda kõike natuke alla.

Rääkisime praegu improvisatsioonist kui õpetamiseetodist. Aga kui

keskenduda improvisatsioonile kui kunstivormile, siis mulle on jäänud mulje, et igal heal improviseerijal on oma ettekujutus improvisatsiooni olemusest. Mis on sinu jaoks improvisatsioon? Milline on sinu arvates hea improvisatsioon?

Vahel öeldakse, et improvisatsioon on „ühekordne” muusika. Mulle see väljend väga ei meeldi. Pigem on see „esimeste kordade” muusika, see tähendab esimese kogemuse muusika – midagi hoopis eredamat.

Hea improvisatsiooni loob muusik, kes on leidnud oma isikupärase väljendusviisi, kelle väljendusvahendite skaala on avatud ja lai. Edasi hakkab mängima inimese isikupära. Kas ta meeldib mulle või ei, see on juba iseküsimus.

Enda stiili on muusikas kõrvuni sees olles raske analüüsida, aga ma arvan, et minu stiil on kombinatsioon mind mõjutanud muusikast ja esteetilisest väärtushinnangutest. Loodan, et see ei saagi kunagi päris väljakujunenud stiiliks. Samas loodan aga ka seda, et mul on äratuntav käekiri.

Mida improviseerimine sulle annab?

Mulle meeldib tegelda hästi erineva muusikaga ja improvisatsiooniga tegelen ma kõige suurema huviga, sest see on oma olemuselt avatud asi, sel ei ole minu jaoks veel lõppu ega kohta, kus kinni joosta. See on adrenaliin. Ma püüan improviseerida riskides ja see on väga erutav kogemus.

Kuidas mõjub see, et tegutsed nii erinevatel muusikaaladel? Kas näiteks popmuusikakogemus annab midagi juurde nüüdismuusika interpretatsioonile?

Ma ei oska ühte kogemust otseselt teise stiili ümber tõsta. Pigem mõtlen nii, et olen ikka seesama muusik. Mul on teatud kogemused, oskused ja eelistsused – olenemata stiilist, milles tegutsen. Selge see, et kaasaegse muusika interpreedina tuleb mul tehniliselt valgusaastate võrra keerulisemaid teoseid mängida kui popmuusikaansambelis, seega võiks ju öelda, et nüüdismuusika mängimine õpetab popis kergemini hakkama saama. Aga see ei ole tegelikult päris nii, sest neil stiilidel on erinevad lähtepunktid. Ja ma ei ole suur *crossover*'i austaja. Mulle meeldivad asjad nende oma kontekstis. Ma pean igasse konteksti iga kord jälle süvenema ja seda õppima.

„Improtest“ on kokku toonud väga erineva maneeriga esinejaid, keda ühendab improvisatsioon. Kuidas see kontserdisari alguse sai ja mis olid põhjused, mis panid sind kontserdikorraldusega tegelema?

See on lugu Muhamedist ja mäest. Kuna meie juurde ei satu nii lihtsalt selle valdkonna tippe, siis pidi neid siia tooma hakkama. Ma tahtsin kuulda ühte ja teist väga head muusikut, järelikult oli mul kaks võimalust – kas sõita neid välismaale kuulama või tuua nad siia. Nii me Mart Sooga „Improtesti“ alustasimegi. See on ühest küljest missioon seda laadi muusikat siin tutvustada, teisest küljest egoistlik ettevõtmine. Mind huvitavad need muusikud väga, ma täiesti siiralt usun, et see on hea muusika, ja sellepärast tahan seda ka teistega jagada.

„Improtesti“ ajal kohtuvad paljud improvisatsiooniesteetikad. Kuidas see on siiani toimunud?

See on keeruline teema. Eesti väike

vabaimprovisatsiooniga tegelev seltskond on väga teistsugune kui näiteks Saksamaal või Prantsusmaal, sest vabaimprovisatsiooni ajalugu on siin kümneid aastaid lühem kui Lääne-Euroopas. Seetõttu näivad need välismaa tipud, kes siin käivad, esteetiliselt sageli üpris erinevad sellest, mida meie tunnustatud mängijad teevad. Mulle tundub, et need välismaa tipud on aegade jooksul mõjutanud ka meie mängijaid pisut teisiti mõtlema. Ma ei taha öelda, et „Improtest“ oleks nagu kool. Aga olgugi et improvisatsioon peaks teoorias olema täiesti vaba ala, on sel tegelikult ka oma ajalugu, staarid jne. Vabaimprovisatsioon on eraldi muusikastiil, kuigi see oleks justkui vastuolus selle nimetusega.

Tänu „Improtestile“ on isegi uusi muusikuid peale tulnud.

Pisut on, ja sellest on ainult hea meel. Eks see ole natuke ekstreemne stiil. Ja mitte selles mõttes, et seda oleks ebameeldiv kuulata, vaid selles, nagu „Improtesti“ kontserdisarja logogi väljendab – sa oled justkui žiletiteraga silmitsi. Improvisatsioon paneb muusiku ekstreemsesse olukorda. Võib-olla see ei sobigi kõigile. Ma ei oskagi seletada, mis mulle improvisatsiooni juures kõige rohkem meeldib, aga see on kompromissitu muusika. Ma ei ole ise ka suurem asi kompromissiinimene.

Eestis ei ole kuigi palju neid, kes mängivad teremini. Kuidas sa selle pillini jõudsid?

Otsisin kaua pilli, mis mind oma mänguviisiga inspireeriks. Ma olen tegelikult klaveri kõrval õppinud päris mitut instrumenti, näiteks kitarr ja saksofoni. Iga pill lisab isesugust mõtleviisi. Teremin paelus mind sellega, et

see on justkui poolkujuteldav pill – tegelikult ma ju ei puutu seda mängides. Aga ma ei pea ennast veel päriselt te-reminimängijaks, sest olen pelgalt ise-õppija. Loodan end sel alal veel täien-dada.

Millal hakkasid muusikasse suh-tuma kui tulevase erialasse?

Üpris vara, muusikategemine istus mulle. See kujunes nagu iseenesest, sest meil on peres ikka muusikat ar-mastatud. Ma tegin ka sporti ja mingil hetkel pidin kahe vahel valima. Pole aimugi, kuhu ma oleksin sporti tehes jõudnud, aga ilmselt mitte kaugema-le kui muusikaga. Nii et olen valikuga väga rahul.

Kust sinu nüüdismuusikahuvi õie-ti pärineb, kas samuti perekonnast? Igähel ei ole ju sellist soodumust.

Mingis mõttes pärineb tõesti pere-konnast. Olen väga tänulik, et vanemad lasksid mul julgelt katsetada asju, mida nad võib-olla ei oleks esimese valiku-na soovitanud. Nad on respekteerinud seda, mida ma olen teha tahtnud, kan-natanud ära kõik mu bänditegemised ja hullud eksperimendid. Mulle ei ole kunagi kätt ette pandud. Kui ma väikse lapsena toppisin ajalehepaberit klaveri-keelte vahele, et vaadata, mis häält see teeb, siis ema aitas paberit sinna panna. See ei olnud mingi pahandusetegemi-ne, vastupidi.

Tahad sa oma bändidest lähemalt rääkida?

Ma arvan, et teismeeas on meil kõi-gil olnud oma bändiperioodid. Pean tunnistama, et mul olid suhteliselt veid-rad huvid. Mind huvitas selline *noisy* muusika juba päris varakult. Omal ajal ei olnud materjali palju kätte saada,

aga näiteks The Jesus And Mary Chain ja Sonic Youth ning teised sellelaadsed asjad meeldisid mulle juba üsna noores eas. Üritasime sõpradega teha võrdle-misi radikaalset muusikat, kuigi meil ei olnud aimugi selle taustast. Mul on olnud ka näiteks *reggae*-perioode ning aegu, mil olen kuulanud *doom metal*'it või Stingi. Aga müramuusika on ikka mingi aja tagant tagasi tulnud – ma ei tea, miks.

Räägime ansamblist U:. See sündis ajal, mil eesti nüüdismuusikas tekkis mingisugune uus hingamine. Milli-sed asjaolud kokku sattusid, et U: sai võimalikuks?

See pidi juhtuma nii ehk naa. Alg-impulsi andsime Tarmo Johannesega. Mina õppisin parasjagu Prantsusmaal ja Tarmo Hollandis. Nägime uue muu-sika maailma lähedalt ja saime selles ise osaleda. See oli põlvkondade vahe-tumise aeg, kui me ei pidanud jalgrat-tast leiutama, vaid saime õpet elavatelt heliloojatelt ja ansamblitelt. Põhiline käima lükkav jõud oligi haridus ja see, kust me infot ammutasime. Minul on eredamad mälestused koostööst suur-te heliloojatega – Tristan Murail ja tema muusika oli mulle väga oluline, samuti François-Bernard Mâche, Pier-re Boulez, Louis Andriessen, Sylvano Bussotti või Vinko Globokar. Vestlused heliloojatega, proovid, esinemised festivalidel ja muusika üle arutlemine tõukas rohkem uurima ja arenema, sellest sai emotsionaalselt väga tuge-va laengu. Aga impulsi võib anda ka mõni salvestus või kontsert. Ka palju-delt improviseerijatelt olen saanud vä-ga tugevaid laenguid. Näiteks on mind väga mõjutanud prantsuse saksofonist Michel Doneda, kellega just andsime koos plaadi välja.

U: on tellinud hulga eesti nüüdismuusikat, aga esitanud ka tavapärasest notatsioonisüsteemist kõrvale kalduvaid teoseid. Kuidas teie huvid on kujunenud?

Ansambli kujundavad ansambli liikmed ja me teeme seda, mis pakub tervele seltskonnale huvi. Eesti muusika on loomulik osa siinse kaasaegse muusika ansambli repertuaarist. Mängime muusikat, mida selles keskkonnas kirjutatakse. Arvan, et me oleme nooremaid heliloojaid päris palju oma tegevusega mõjutanud. Mõju peaks olema vastastikune. Aga eksperimentaalsem repertuaar tähendab meile kompromissituse otsinguid ja piiride kompamist. Ansambli U: huvitab, mida muusika võiks tänapäeval tähendada ja milline roll on muusikateosel kui sellisel.

Kuidas muutis ansambli uue muusika alase tegevuse eest saadud Kultuurkapitali aastapreemia?

See oli väga meeldiv üllatus. Uus muusika on loomulik osa riigi muusikaelust ja Eestis ei ole selle osa repertuaaris piisavalt suur. Et meie tegevust nüüdismuusika repertuaari populariseerimisel on märgatud, andis jõudu juurde. Teine ja väga valus küsimus on, kuidas uue muusika elu riiklikult rahastada. Nüüdismuusika keskkond vajab elushoidmist ja selleks on vaja ka poliitilist tahet – nii õppeasutuste, kontserdikorraldajate kui ka interpreetide tasandil.

Esinesid Eesti muusika päevade ajal muusikakriitika seminaril. Mina lugesin sinu ettekandest välja, et muusikakriitika sildi all ilmub meil igasugu olustikukirjeldusi ja niisama mõminat. Muusikakriitikat olete esile

tõstnud ka ansambli U: eksperimentaalses etenduses. Millest interpreedil selline mure ja mis võiks teisiti olla?

Ma arvan, et eesti muusikakriitika tase on väga kõikuv. Teine murekoht on see, et suurte päevalehtede muusikakriitika osa on muutunud liiga popmuusikakeskseks. Muusikakriitika on muusikaelu väga oluline osa, sel on publikule ääretult suur mõju. Teisalt ootavad tagasisidet ka interpreedid, sest muusikakriitika on teine pilk nende tegevusele. Ma ei räägi hinnangust, vaid pigem peegeldusest, analüüsist ja selle lahti mõtestamisest, mida kunstnik teeb. Ei tahaks muusikakriitikat ignoreerida, aga tahaks rohkem sellist kriitikat, mida poleks vaja ignoreerida.

Kui tihti juhtub, et Taavi Kerikmäe võtab mängida mõne tööpoolest klassikalise teose, näiteks Chopini või Beethoveni helitöö – kas või iseenese rõõmuks?

Vahel kodus mängin. Ma armastan klassikalist muusikat ja pean klassikalisest muusikaelust väga lugu. Mulle meeldivad tohutult näiteks Mozart, Chopin ja Debussy. Mängin omaette päris tihti Debussyd. See on minu arvates geniaalne, puudutav ja väga uuenduslik muusika.

Kirja pannud MARIA MÖLDER